

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

2017/2

ZILLEGHEM

Handelingen van de Kring
voor Heemkunde en Geschiedenis
'Pastoor Ronse'

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Pol DENYS	
<i>Osvalds Rožkalns, korte biografische schets. Passage in Zedelgem PoW-Camp 1945-'46</i>	47
Anna DECEUR	
<i>De Bruggestraat, de straat waar ik ooit woonde ... die straat met een gelaat</i>	61
Bertrand DENYS	
<i>'The King's Speech' op het kasteel van Caloen te Loppem op 9 december 1918</i>	75
Johan VERPLANCKE	
<i>Maria (ter) Sneeuw. Aanvulling bij 'Enfant naturel de la Patrie'</i>	84

38ste jaargang nr. 2 - april - mei - juni 2017

Redactie en bestuur

Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou, Burg. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet, Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Noël Denolf, Snellegemsestraat 118, 8210 Zedelgem
Pol Denys, Hendrik Baekelandlaan 57, 8211 Aartrijke
Paul Vandenbussche, Guido Gezellelaan 44, 8210 Loppem
André Vanhevel, Belledreef 4, 8210 Veldegem
Johan Verplancke, Torhoutsesteenweg 396, 8210 Veldegem

Lidmaatschap: € 10,00

IBAN: BE48 7381 1720 5627 - BIC: KRED BE BB
Heemkundige Kring 'Pastoor Ronse' Zedelgem

Secretariaat en ledenadministratie

Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Tel. 0475/64.81.16 - E-mail: willy.casier@gmail.com

Redactiesecretariaat

Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Tel. 050/82.42.74 - E-mail: bertrand.denys@telenet.be

Website en Facebook

users.telenet.be/pastoor.ronse
www.facebook.com/groups/657109921075905

Studies verschenen in 'Zilleghem' of uittreksels daarvan mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Illustratie op de cover

Dorpsgezicht van Loppem, vermoedelijk kort na 1900. Een deftige, zwartgeklede dame stapt in haar 'voiturette', vermoedelijk een De Dion Bouton of Décauville, gebouwd tussen 1898 en 1904. De auto staat vlak bij de ingang van het kasteeldomein Ter Mote geparkeerd. Misschien is de dame dus wel de kasteelvrouw Emma van Hamme de Stampaertshoucke of één van haar edele vriendinnen? (Verzameling Gemeentearchief Zedelgem)

Osvalds Rožkalns, korte biografische schets

Passage in Zedelgem PoW-Camp 1945-'46

Pol DENYS

Osvalds Rožkalns

Met een overzichtstentoonstelling *Trešā atgriešanās*, in het voorjaar van 2016, in het *Eduarda Smiļģa Teātra muzejs* in Riga en met de publicatie van een kunstboek werd hulde gebracht aan de Letse kunstenaar in ballingschap, Osvalds Rožkalns. Ook zijn gedwongen doortocht in Zedelgem PoW-Camp werd er kort belicht.

Het werk van de Letse schilder Osvalds Rožkalns is vrijwel onbekend, zowel in zijn eigen vaderland als in Duitsland waar hij na W.O. II de rest van zijn leven gewoond heeft. En toch is zijn bijdrage aan de wereld van de kunst zo uniek dat hij zeker zijn plaats verdient in de cultuurhistorie van Letland en ver daarbuiten.

Osvalds Rožkalns werd op 15 augustus 1910 geboren in Riga, maar verbleef de eerste tien jaar van zijn leven in Penzā (Rusland), waar hij als kind de briljante Letse schilder Jēkabs Kazaks ontmoette.¹ Kazaks spoorde de knaap aan zich ernstig toe te leggen op de kunst. Rožkalns werd echter op jonge leeftijd wees, waardoor hij als gevolg van armoe-

de geen kunstacademie kon volgen.² Na het overlijden van zijn vader in 1920 keerde hij naar Riga terug en zette zijn eerste stappen in de wereld van de kunsten onder voogdij van zijn neef Professor Jānis Roberts Tillbergs.³ In de jaren '30 werkte hij als theatervormgever in de Nationale Opera van Letland (*Latvijas Nacionālā opera*). Hij sloot zich ook aan bij het kunstenaarscollectief *Zaļā Vārna*⁴, en in samenwerking met dit verbond hield hij dan ook in januari 1931 een groepstentoonstelling in Riga.

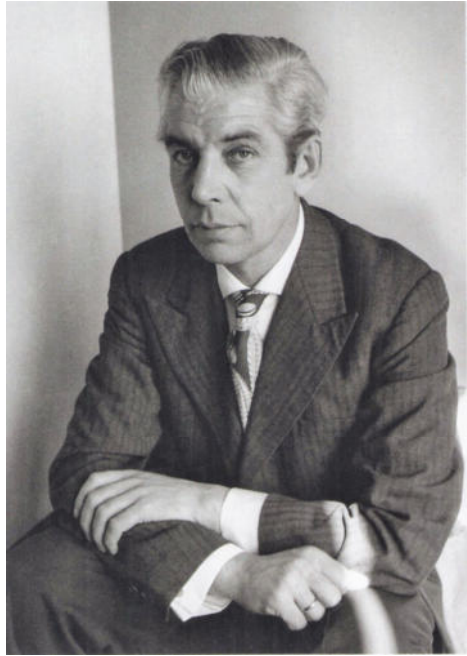

Fig. 1 - Osvalds Rožkalns

Het ritme van het leven van Osvalds Rožkalns werd danig verstoord door het uitbreken van W.O. II. Op 11 september 1944 werd hij ingelijfd in het Letse Legioen. Over zijn relatief korte oorlogsverleden is weinig bekend, enkel dat hij zich in 1945 met de Letse *15. Waffen-Grenadier-Division (lettische Nr. 1)* in de Poolse kuststad Kołobrzeg bevond, waar ze zich op 17 maart, na omsingeling en onder hevig vuur door de Russische vloot, aan de Britten overgaven. Na een kort verblijf in semi-gevangenschap in het Noord-Duitse dorpje Putlos werd hij in september 1945 naar het krijgsgevangenenkamp 2227 in Zedelgem overgebracht. Na zijn vrijlating in mei 1946 werd hij overgeplaatst naar

Fig. 2 - Osvalds Rožkalns - *Gūsteknis (Gevangene)*
1958, papier, gemengde techniek

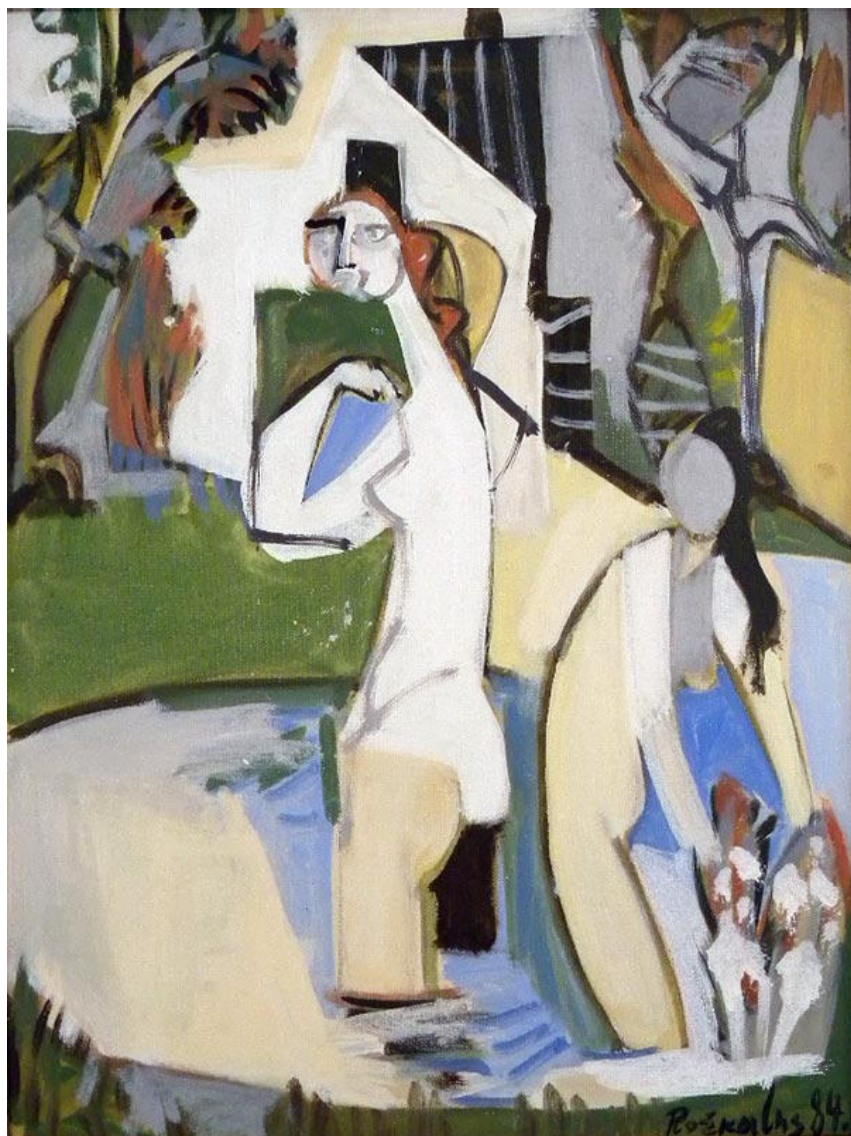

Fig. 3 - Osvalds Rožkalns - *Peldētājs* (De baadsters), 1984, olie op doek

het DP-kamp⁵ van Würzburg, Duitsland, dat ook zijn thuisland voor de rest van zijn leven zou worden. De kunstenaar nam deel aan het culturele leven in de Letse vluchtelingenkampen en werkte meer dan tien jaar als decorontwerper voor een lokaal theater. Maar zijn belangrijkste werk, de schilderkunst, bleef toch voor de buitenwereld onbekend. Oorzaak was zijn bescheidenheid, maar hij was ook extreem zelfkritisch. Nooit heeft hij een persoonlijke tentoonstelling van zijn eigen werk georganiseerd.

Gedurende de late 40'er en vroege 50'er jaren begon Osvalds Rožkalns zich te interesseren voor het werk van Pablo Picasso en de kubistische stroming, gelinkt aan de grote kunstenaar. Maar hij werd nooit een blinde adept of een copycat van Picasso's werk. Onder invloed van het modernisme schilderde hij zijn menselijke figuren voorbij het punt van de herkenning, maar steeds in volle respect voor man, vrouw, kind en met een zekere vroomheid, waarin zijn grote Spaanse voorbeeld toch een heel stuk verder ging. Osvalds Rožkalns transformeerde de natuurlijke vormen enkel om te vereenvoudigen en te versoberen, waardoor de geschilderde emoties de toeschouwer dieper raken.

Tijdens de zestiger jaren raakte de Letse kunstenaar in de ban van de Chinese schilderkunst. Hij hield van de levendige interpretatie van de natuur en de techniek van de meest getalenteerde Oosterse kunstenaars. Rožkalns ging daarmee aan het werk en verbeterde zijn eigen schildertechniek en portretteerde meesterlijk landschappen, vogels en bloemen.

Osvalds Rožkalns was echter bijwijlen een heuse kluizenaar en sloot zichzelf op in zijn studio. Zelfs als hij werkte voor het theater, ging hij na het werk direct naar huis. Hij was een huismus, ging zelden uit,

maar ontving graag gasten voor een glas wijn. Schilderen was zijn leven. Rožkalns maakte geen vrienden onder de vele collega's kunstenaars in Würzburg. Hij had genoeg aan het lezen van zijn kunstboeken en om stil en eenzaam te werken in zijn studio, aan de schildersezels. Zijn boeken maakten hem tot vriend van de allergrootste meesters. Ze begeleidden hem doorheen zijn carrière en hielpen hem om zijn talent te ontwikkelen. Toch kopieerde, reproduceerde of plagieerde hij nooit iemands werk. Osvalds Rožkalns nam de beste elementen van elke kunstenaar in zich op en creëerde zo zijn eigen kunst, en daarbij bereikte hij ongekende hoogtes.

De kunstenaar overleed na een hartaanval op 7 maart 1989 in Würzburg, waar hij jarenlang als scenograaf in het *Mainfranken Theater Würzburg* had gewerkt. De urne met zijn as werd bijgezet op de begraafplaats *Meža kapos* in Riga.

De titel van de retrospectieve *Trešā atgriešanās* (*De Derde Terugkeer*) in Riga en het gelijknamige kunstboek verwijzen naar het onbereikbare verlangen van de kunstenaar om naar het thuisland terug te keren. De eerste terugkeer was toen de as van Osvalds Rožkalns in 1989 in Riga werd bijgezet. De tweede wederkomst was de tentoonstelling in 2013 van een klein aantal van zijn werken in de *Berga Bazāra galerija 'Arte'* in Riga. De derde terugkeer verwijst naar de *Trešā atgriešanās*-tentoonstelling in zijn geboortestad.

Nameja Gredzens

Na de Duitse capitulatie van 5 mei 1945 werd het restant van de Letse *15. Waffen-Grenadier-Division der SS (lettische Nr. 1)* onder bevel van

Standartenführer Arvīds Krīpens⁶ verzameld in de Noord-Duitse kampen van Lunden bij Heide en Putlos, in het Britse 8ste *Corps District*. De relatieve vrijheid was echter van korte duur en zou drastisch veranderen. In september 1945 werden ongeveer 12.000 Letse soldaten overgebracht naar het krijgsgevangenenkamp 2227 te Zedelgem, in een gedwongen verblijf tot mei 1946. Osvalds Rožkalns was één van hen. Gelegerd in barak 169 van *Cage II PoW-Camp 2227* werd hem de leiding

2227 POW Camp
B.A.O.R.

Date. 3. december 1945.

169 PW IDENTITY CARD
(GUSTEKNA PERSONĀLKARTE)

AF W3000 Serial No. (Numurs) A 705384

Surname (Uzvards) Rožkalns

Christian-Name (Vards) Osvalds

Nationality (Tautība) Latvian

Date of Birth (Kad dzimis) 15. 8. 10.

Place of Birth (Dzimsanas vieta) Latvija. Rīga

.....

Height (Garums) 5' 11"

Weight (Svars) 164 1/4

Hair (Mati) grey

Eyes (Acis) grey

Distinct Marks (Sevisk. pazīmes)

.....

Osvalds Rožkalns

.....

PW Signature (Gustekna paraksts)

Fig. 4 - Osvalds Rožkalns - PW Identity Card, Zedelgem 1945

toevertrouwd van de kunstopleiding voor zijn medegevangenen en illustreerde hij onder meer de titelpagina van het gevangenenmagazine *Nameja Gredzens*.

Nameja Gredzens, de *Ring van Namejs* is een voorbeeld van de artisticeit in de symboliek van Letse sieraden. De ring wordt gekenmerkt door de driedelige vlecht die de eenheid van de drie landstreken Latgale, Kurzeme en Vidzeme voorstellen. De ring is vernoemd naar de Zemgaalse vrijheidsstrijder en latere koning Namejs (13de eeuw), van wie in een grafheuvel twee dergelijke ringen gevonden werden. Het ontstaan van de naam en de populariteit van de ring is te danken aan de succesvolle publicatie van de historische roman *Nameja gredzens* van Aleksandrs Grīns.⁷

Fig. 5 - *Nameja Gredzens*, de 'Ring van Namejs', als symbool voor de eenheid van Letland. Cinderella/sluitzegel uit 1978 van de *General Goppers Foundation/Latvian scouts in exile*.⁸

Het kampblad *Nameja Gredzens* was één de ruim twintig diverse Letse periodieke uitgaven die in Zedelgem gedrukt werden. Een aantal periodieken kenden reeds hun eerste drukken in het open kamp van Putlos in de noordelijke, Duitse deelstaat Sleeswijk-Holstein. Sommige bladen hadden een heel beperkte oplage, andere hadden vele nummers, gespreid over verschillende maanden. Verder waren er ook nog een aantal eenmalige gelegenheids-

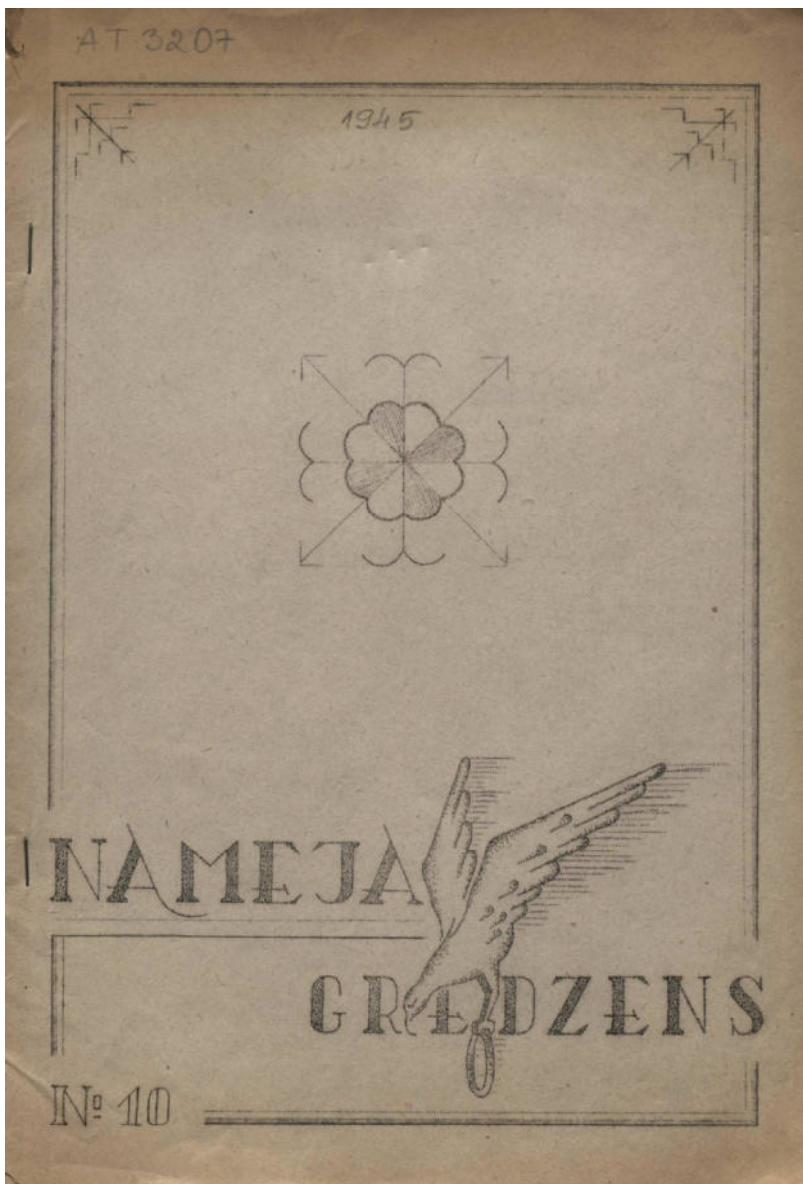

Fig. 6 - Osvalds Rožkalns - Titelpagina van *Nameja Gredzens* nr.10, Zedelgem 1945

Fig. 7 - Osvalds Rožkalns - Tekening gemaakt in Zedelgem 1945, papier, tempera.
(Zon, Letse vlag, skyline oud stadsdeel van Riga.)

drukwerken van cartoons of novelles in zeer beperkte oplage.

In de door de Britten gerunde Zedelgemse kampen konden de gevangenen gebruik maken van een stencilpers om de kampbladen van een ruimere oplage te voorzien. De eerste zeven, getypte nummers van het weekblad *Nameja Gredzens* die in Putlos verschenen, werden aanvankelijk op slechts 4 exemplaren verspreid. Het eerste 'Zedelgemse' nr. 9 verscheen in augustus 1945 en werd gedrukt door middel van mimeografie op 150 exemplaren.⁹ Het was een kanjer van maar liefst 100 pagina's. Het kampblad *Nameja Gredzens* kende uiteindelijk slechts 14 nummers.

De inhoud van *Nameja Gredzens* bestond hoofdzakelijk uit het stimuleren van het moreel, de actieve, ideologische ondersteuning voor het herstel van de vrijheid van Letland, los van Rusland en Duitsland; het documenteren van de getuigenissen van de strijd voor het onafhankelijke Letland, tegen het Bolsjewisme, door de ruim 150.000 vrijwilligers in het Lets Legioen en het eren van gesneuvelde en gewonde soldaten. Er was ook plaats voor proza en poëzie. Journalisten en jonge, veelbelovende schrijvers zoals bijvoorbeeld Nikolajs Lečmanis¹⁰ maakten er hun schrijversdebuut. Journalist Juris Zīverts¹¹ tekende als verantwoordelijk uitgever en de redactieraad bestond uit Fricis Grīnbergs, Jānis Cīrulis, O. Poruks en de kunstenaar Osvalds Rožkalns.

Dank

Dank aan co-auteur Ingrīda Burāne van het boek *Trešā atgriešanās* voor de tekeningen uit Zedelgem.

Fig. 8 - Osvalds Rožkalns - Tekening gemaakt in Zedelgem 1945. (Skyline oud stadsdeel van Riga.)

Literatuur

- Ingrīda BURĀNE en Māris BRANCIS, *Trešā atgriešanās. Ieskats mākslinieka Osvalda Rožkalna dzīvē un darbos*. Riga, 2016.

- Jānis SUDRABIŅŠ, *Toreiz aiz dzeloņžoga: bibliografisks apcerējums par latviešu karavīru gūsta periodiku, teātri un rakstniekiem*. Lincoln, Nebraska, 1966.

- Pol DENYS, 'Zedelgem, bakermat van het naoorlogs Lets nationalisme en artistiek erfgoed. De context van het Vrijheidsmonument van Kārlis Zāle (1935)', in: *Bulletin van het Koninklijk Museum van het Leger en de*

Krijgsgeschiedenis. Bijdragen tot de studie van het Militaire Erfgoed, Brussel, dl. 2 (2008), 98-113.

Viļis HĀZNERIS (Redīgējis), *Laiks, tēpa, ļaudis: Daugavas vanagu organizācijas pirmie 25 gadi, vēstures apcere*. Toronto, 1974.

Noten

¹ Jēkabs Kazaks: °Rīga, Letland, 18 februari 1895 - †Penzā, Rusland, 30 november 1920 – Kunstschilder, zijn werk werd sterk beïnvloed door het expressionisme. Ondanks zijn vroegtijdig overlijden wordt hij thans gezien als een baanbrekende figuur in de moderne Letse kunst. Het Lets Nationaal Kunstmuseum in Riga bezit maar liefst veertig schilderijen van hem.

² Vader, Fridrihs Aleksandrs Rozenkalns °1863 - †1920 – Moeder, Doroteja Alvīne °1870 - †1928.

³ Jānis Roberts Tillbergs °1880 - †1972 – Lets kunstenaar, schilder en beeldhouwer. Docent aan de Letse Kunstacademie in Riga (*Latvijas Mākslas akadēmija*).

⁴ Zaļā Vārna: kunstenaarscollectief (1925-1939), dat een zestigtal jonge, ongebonden kunstenaars uit diverse cultureel-artistieke middens groepeerde. De vereniging organiseerde tentoonstellingen, sociale en literaire evenementen.

⁵ *Displaced Persons Camps*, onder beheer van de *United Nations Relief and Rehabilitation Administration* (UNRRA) en de *International Refugee Organization* (IRO).

⁶ Arvīds Krīpens: °Stāmeriena, Letland, 4 oktober 1893 - †Sydney, Australië, 20 augustus 1968. Publiceerde na zijn militaire carrière enkele militair-historische boeken.

⁷ Aleksandrs Grīns (pseudoniem van Jēkabs Grīns): °Jaunjelgavas apriņķis, Letland, 15 augustus 1895 - †Astrahaņa, Rusland, 25 december 1941. Schrijver, journalist, nam in 1939 dienst in het Letse leger, maar werd op 14 juni 1941 door de Russen gearresteerd en in Riga door de KGB verhoord. Hij werd naar Rusland gedeporteerd, waar hij in oktober ter dood werd veroordeeld. Zijn executie werd voltrokken in de

gevangenis van Astrahaņa, Rusland.

⁸ Kārlis Goppers: °Plāņu pagasts, Letland 2 april 1876 - †Ullbroka, Letland 25 maart 1941. Generaal en stichter van de Letse Scouts, *Latvijas Skautu un Gaidu Centrālā Organizācija*. Tijdens W.O. I was hij bevelhebber van het 7de Bauska Regiment. Commandant van de Vidzeme Divisie van het Letse leger van 1924 tot zijn pensioen in april 1934. Gearresteerd door de Russische bezetter op 30 september 1940, ter dood veroordeeld en geëxecuteerd in de bossen rond Ullbroka op 25 maart 1941.

⁹ Mimeografie is een reprografische vorm van stencildruk voor zowel tekst als afbeeldingen.

¹⁰ Nikolajs Lečmanis: °Ķeipenes, Letland, 20 februari 1904 - †Eutin, Duitsland, 23 oktober 1986. Journalist, dichter, schrijver. Schreef het kortverhaal *Cilvēki, zeme un zvaigznes* (*Mensen, aarde en sterren*) in Zedelgemse gevangenschap (*Nameja Gredzens*, 25 oktober 1945).

¹¹ Juris Zīverts: °Kiev, Oekraïne, 17 augustus 1920 - †Chicago, USA, 28 april 2013. Journalist, schrijver.

**De Bruggestraat,
de straat waar ik ooit woonde ...
die straat met een gelaat**

Anna DECEUR

Zomaar een zondagavond, eind februari. We verlaten het duivenlokaal van Aatrijke dorp en rijden via de Brugsestraat huiswaarts. Het is koud en kil, en een miezerige regen laat ons aanvoelen dat de lente nog veraf is. De eindejaarsverlichting is weer voor een jaar opgeborgen, en behalve de straatverlichting en enkele schaarse nachtluchtjes in een paar handelszaken, is het er wat troosteloos en stil. Mijn man leest luidop: Nachtwinkel ... Pita bar ... Wat zou jouw moeder hiervan vinden, moest zij even van hierboven kunnen terugkeren ?

Goeie vraag ... hij overvalt mij ermee. Ik denk even na ... en plots komt die straat bij mij weer tot leven – die straat waarin ik geboren ben, waar mijn wiegje stond en mijn kindertijd zich afspeelde, waar ik student en tiener werd, en die ik heb verlaten om te beantwoorden aan de lokroep van de liefde. En ik keer terug naar die jaren van mijn eerste herinneringen, ongeveer vanaf 1950 tot ik vertrok in 1967.

Wat een bedrijvigheid heerste er toen, in die amper 250 meter, beginnend bij het Sportcafé van de Aatrijkse beroepsrenner Roger Derous, tot aan het kruispunt met de Schoolstraat en de Ossebilkstraat. In dat

kleine stukje straat kon je toen zoveel kopen, terwijl je daarvoor nu een halve stad voor moet afdweilen! Kun je het niet geloven? Ga dan even met me mee!

Eerst kopen wij een nieuwe auto, in de garage van Jozef Deceur¹, die ook alle herstellingen en onderhoud deed, en een benzinepomp bediende. Voor een nieuwe fiets, herstelling van lekke banden, de vervanging van je fietsbel en allerlei andere herstellingen hield je halt bij de werkplaats van Jules en Jozef Roose², die met zicht op de straat nog altijd tijd maakten voor een praatje.

Je dorst lessen kon je in één van de drie cafés, met elk hun eigen specialiteit: waar het bij Roger Derous³ hoofdzakelijk over koers en voetbal ging, was er bij Henri Deceur⁴ plaats voor de vele duivenliefhebbers van die tijd en kon je bij brouwerszoon Maurits Depuydt⁵ en Madeleine je eens duchtig laten gaan in de wekelijkse boltra-avond.

Supermarkten bestonden nog niet, maar er was ook geen nood aan. Liefst op vier plaatsen kon je terecht voor kruidenierswaren, waspoeder en koekjes, koffie, groenten en fruit, ja zelfs een droge haring was er te koop.

Je kon zelf kiezen waar je naartoe ging: Bij Alida Deketelaere (mevrouw Camiel Derynck)⁶ kon je zelf een 'koptje' of postzegel verkrijgen, of bij Emiel Depuydt⁷ en zijn schoondochter Maria Desender, bij Madeleine Genouw⁸ (vrouw Henri Deceur) en bij Andrea Allemeersch⁹ (vrouw Omer Dejaegher).

Was die oude kachel versleten en had je een nieuwe van doen? Dan kon je kiezen in de toonzaal van Jules Roose¹⁰, bij Edward Vandewalle¹¹ of bij Louis Deblaere¹², of het nu ging om een Leuvense stoof, al dan niet

met een oven en met bloemen of dieren versierd, of een mooie ‘feu-continú’.

Voor de voeding van die kachel trok je naar het lange, lage huisje van Jules Logghe¹³, die dan samen met zijn zoon Roger en met paard en kar die kolen netjes thuisbezorgde. Jules was een oud-strijder van de Eerste Wereldoorlog, die elk jaar op passende wijze de wapenstilstand vierde. Hij genoot graag van een pintje, en op zulke dagen mocht het meer dan eentje zijn, ja, een klein beetje van het goede te veel. Dan hoorde ik als kind zeggen dat Jules “zijn bellen aanhad” (dronken was). Ik wist niet wat zij hiermee bedoelden, ik ging kijken en inderdaad, ik zag Jules met zijn dikke grijze pardessus, vol met eretekens en decoraties. Ik wist niet beter of dat dit die ‘bellen’ waren en nu betrap ik mij er nog steeds op, een tikje oneerbiedig weliswaar, maar als ik iemand zie met decoraties en eretekens, gaan mijn gedachten naar Jules en zijn ‘bellen’.

Terug naar de winkel. De Artex was nog niet geboren en de grond waar hij later op zou bouwen, was nog een tuin waarop het winkeltje van Jerome Claeys en Margriet Vanhuele stond, maar met ingang in de Schoolstraat.

Toch liepen onze Aartrijkse mensen er proper en net, goed, ja soms feestelijk gekleed bij. Daarvoor trokken de moeders en kinders bij Maria Desender om een nieuw truitje, jasje of kleedje, daar waar de heren zich een deftig maatpak lieten aanpassen bij meester-kleermaker Wittezaele.¹⁴ Toen Leitje Desimpel de meubelzaak voor bekeken hield, werd die ruime plaats ingenomen door nog een prachtige kledingzaak: Margrietje Maertens en meester Dejaegher¹⁵ verlieten hun stek in de Noordstraat, om hier een bloeiende kledingzaak uit te bouwen die gekend was tot ver buiten het dorp!

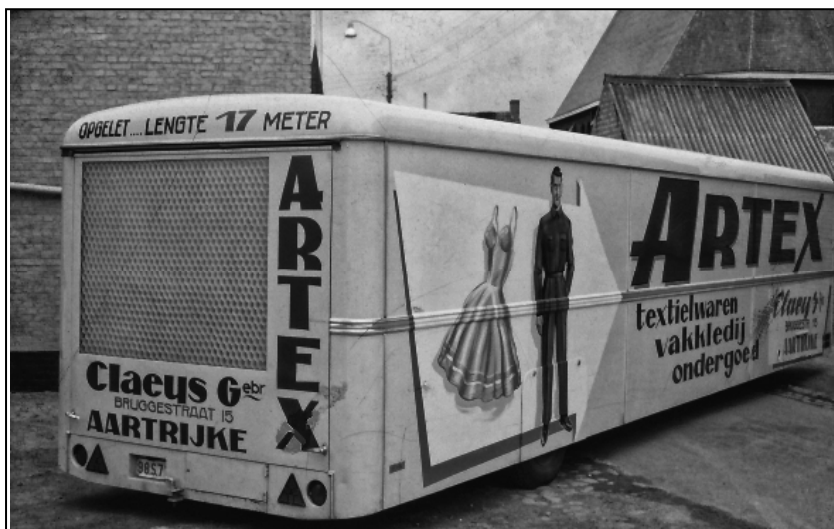

Fig. 1 - Marktwagen van textielhandel Artex (foto Godfried Roose)

“t Is den hoed die het doet”, dat wist men toen ook al. Bij feestelijke kledij hoorde ook een bijpassend hoofddeksel, en waar kon je beter bediend worden dan bij de plaatselijke modiste Angèle Wostyn¹⁶, die je kon bedienen voor rouw en trouw! Nu nog de nodige juwelen! Bij Louis en Paula Serry¹⁷ lagen ze te blinken in die hoge etalage. Voor een uurwerk kon je kiezen: een Pontiac of een Rodania of een Verdal type Tour de France! En in hoeveel kinderoortjes zou Louis ooit gaatjes geboord hebben voor die zo begeerde gouden ooringetjes? Ook zijn slogan: “Koop hier uw trouwringen en de prachtig versierde wagen staat ter uwer beschikking” was een schot in de roos, en menig Aartrijks koppeltje heeft het eerste stuk van de weg naar het altaar afgelegd met Louis als chauffeur in de versierde limousine. Wou je nog meer sieraden zien of een andere gouden ketting kopen, dan had je nog een alternatief: Gilbert Deblaere¹⁸ opende eveneens een juwelierszaak in het huis van zijn ouders in onze straat.

Bijna klaar, nu nog de schoenen. Hiervoor slechts één adres: het schoenwinkeltje van Alfons Derous¹⁹ en Maria Vanmassenhove met hun grootste kroost uit de Bruggestraat. Je kwam er heen voor je zondagse schoenen of laarzen, sandalen of zeesluffers, warme winterpantoffels of schoentjes met hoge hakken. Een attractie van die schoenenzaak was de jaarlijkse braderie: lange tafels vol schoenen voor groot en klein werden aan de straatkant gedeponeerd, en terwijl Henk De Bruyn, Jan Verbraeken of Jean Walter hun Vlaamse

*Fig. 2 - Schoenhandel Georges Derous
(foto Godfried Roose)*

deuntjes in de straat lieten weerklinken, werden duchtig schoenen gekozen voor gans het gezin. Als kind was dit voor mij een hoogtepunt in het straatgebeuren, waar ik elk jaar weer naar uitkeek!

En nu de opschik! Vermits nog niemand een elektrische scheermachine bezat en niet iedereen even gemakkelijk omsprong met kwast en zeep, brachten de mannen voor haar en baard een bezoek aan de enige echte dorpsbarbier Baas Desender.²⁰ Zijn naam Richard diende alleen voor administratieve aangelegenheden, hij was “Baas” voor iedereen! In het kamertje aan de straatkant, als het even kon met open deur, zeepten,

scheerden en knipten Baas en zijn Leonie dat het een lieve lust was. Op de lange bank tegen de muur had iedereen tijd om zijn beurt af te wachten, want het was er plezant bij al de nieuwtjes van uren in het rond. Alleen, je vertelde ze best niet verder, want de waarheid een beetje geweld aandoen was de tweede specialiteit van Baas! Voor de dames en de jeugd, en ook de heren die het een beetje moderner wensten, was daar het kapsalon van Madeleintje Devooght²¹ en haar man Jozef Vansevenandt, die de Ossebilkstraat verlieten om hier vele tientallen jaren te zorgen dat iedereen in Aartrijke, zowel dames als heren en kinderen, “gezien mochten zijn”!

Maar een mens moet ook nog eten. Alhoewel velen een eigen zwijntje kweekten en een zelf gekweekte kip of konijn vaak op tafel kwam, waren er in dit stukje straat nog 3 slagerijen: bij Julien²² en Cecile Mylle, Achiel²³ en Elvire Mylle en Alois²⁴ en Godelieve Casier werd dagelijks vers vlees op de kapblok gelegd, voor wie eens iets anders wou!

Fig. 3 - Kapsalon Jozef Vansevenandt (foto Godfried Roose)

Fig. 4 - Slagerij Julien Mylle (foto Godfried Roose)

Fig. 5 - Slagerij Aloïs Casier. Godelieve Dupont, zijn vrouw, staat achter de toonbank en aan de overkant van de straat voeders Charles Ingelbrecht. (foto Godfried Roose)

Fig. 6 - Slagerij Achiel Mylle. Aan de overkant het café van P. Sabbe (foto G. Roose)

Brood, wit of bruin, kon je bekomen bij Henri Deceur²⁵, en voor die heerlijke koekenbroden en rozijnenbroden die je in het weekend kon krijgen, ben ik nu nog bereid om veel geld op tafel te leggen: puur natuur, uitstekend van reuk en smaak, en je kon er dagenlang met plezier aan eten!

Vond je niet de gewenste drank in één van de kruidenierswinkels, dan trok je even binnen bij Maurits en Urbanie Logghe.²⁶ Terwijl Maurits de baan optrok met bier en limonade, verkocht Urbanie vele flessen ‘kortendrank’: Triple Sec of Elixir d’Anvers, en in de nieuwjaarsperiode ‘Goldwasser’ waarin gouden blaadjes dwarrelden! Wonderbaar!

Nu nog iets voor grote mensen: daar waar wij als kinderen enkel hun vrachtwagen in het oog hielden, waren de voederbedrijven van Jules Simaey²⁷, Charles (Setje) Ingelbrecht²⁸ en Camiel Ingelbrecht²⁹ met zijn bende grote zonen en “den Ast”. Je kon er ook terecht voor maïskorrels en schuljes voor de huisdieren, uitgewogen per kilo. Had je al eens een naaimachine, een kachel of een zwaarder meubelstuk, dan kon je ook eens hun plat karretje lenen om dit te verhuizen. Dit karretje was in het straatbeeld zo vertrouwd, dat ik denk dat het meer uit dan thuis was!

En nog is de bedrijvigheid in de Bruggestraat niet ten einde! Moest het huis geschilderd worden of diende een kamer behangen, dan trok je voor verf en borstels en behangpapier naar Albert Devriendt³⁰ en zijn Marie Louise. Een sportpraatje met de voortrekker van Aartrijke Sportief kreeg je er gratis bij!

Je was ook steeds welkom in de zuivelwinkel bij André Decoster³¹ en zijn vrouw Georgette, waar je bij aankoop van kaas, boter of eieren steeds een vriendelijke groet kreeg van het negertje op de toonbank, als

je er een centje in stak tenminste ! (of stiekem eens tegen zijn kopje klopte)

Waar we als kind vanop een zekere afstand naar keken, was naar het gloeiend metaal in het smidsevuur van Edward Vandewalle (Warten Bien) en zijn zoon Albin.³² Ook het af en toe beslaan van een paard was geen spek voor onze bek. Veel liever bewonderden wij de etalage van hun winkel, waar Zelig en later ook Maria instonden voor de verkoop van potten en pannen, voor kleurrijke serviezen en glinsterende glazen, voor vazen en opzet en postuurtjes, tot zelfs heiligenbeelden van alle heiligen in de hemel.

Je kon er effenaf alles krijgen: het stond ook op een plaatje in hun uitstalraam: “Wat je niet ziet in de uitstalling, vraag het binnen.” En wat denk je van die andere kaart waarop te lezen stond: ”Ben je tevreden, zeg het je vrienden, ben je niet tevreden, zeg het ons.” Nog altijd geldig!

Kon je, spijs alles, hier nog je gading niet vinden, op enkele passen hiervandaan kon je terecht bij Louis Deblaere³³, voor nog andere vazen, en kunstbloemen en vijzen en nagels, schoppen of rieken, of wat je ook maar zocht!

Ook een reisje konden wij al boeken in onze straat, al was het naar de Godelieveprocessie in Gistel met het mini-VW-busje van Hilaire Roose (later reizen Thor)³⁴ of een zondagnamiddag naar zee met Maurits Logghe³⁵, die voor die dag zijn bierwagen ombouwde tot mini-autocar. Zelfs de nodige dranken waren aan boord: donkerrode of feloranje limonade – meer moest dat niet zijn! En kon ik op zondag niet mee naar zee, dan werd ik gesust met een “stamper” die ik mocht afhalen in het snoepwinkeltje van Gusta Kimpe.³⁶ Het was een roosrode bol snoep op

Fig. 4 - Autocarbedrijf Roose (foto Godfried Roose)

een stokje, waar je een heel tijdje zoet mee was, letterlijk en figuurlijk! Toen beseften wij het nog niet, maar wij waren gelukkige mensen en kinderen, want in onze straat hadden wij nu eens echt ALLES!!!

Waren er dan geen andere huizen in de Bruggestraat? Natuurlijk wel. Ook het onderwijs was er goed vertegenwoordigd. Eerst had je meester Albriek Roose, schoolhoofd en vader van acht kinderen, van wie velen in het onderwijs zijn gegaan. Zijn burens waren meester Jules Vincent en juffrouw Annie Vincent³⁸, mijn juf van het tweede leerjaar. Juffrouw Julia Wittezaele³⁹, de juf van het tweede studiejaar, die Annie Vincent opvolgde, woonde twee huizen verder. Ook meester Dejaeger⁴⁰ belastte zich met de opleiding van de jongens, toen in het zesde leerjaar. Een klein gesloten huisje, maar actief in het naaien voor de mensen, was de woonplaats voor de twee oude dametjes Rosalie en Pelagie, die in mijn kinderogen stokoud waren en van wie ik zelfs de

familienaam niet kende. Naast hun huisje liep het kleine voetwegje naar Elverdinge. Ook bij Gabriel Vincent⁴¹ was het geen winkel, maar hij drukte reeds onze communieprentjes. Was het “om den brode” of uit pure hobby (als dat toen al zou bestaan hebben), maar Charles Louis Vanhaerents⁴² kon mandenvlechten als de beste! Bij gemeenteontvanger Louis Deceur⁴³ waren de Aartrijkse financiën in goede handen en de Bruggestraat kon zelfs fier zijn op de Aartrijkse Burgemeester Servaes Aelter⁴⁴ in zijn midden!

Dan restten nog drie ‘speciale’ huizen of gebouwen, die een beetje buiten categorie waren. Vooreerst in het begin van de straat het “garderkot”⁴⁵ een kleurloos, klein stulpje, schaars verlicht en verlucht, bestemd om de nacht in door te brengen voor al wie te diep in het glas had gekeken en door de veldwachter Gaston hierop betrapt werd. Veel leven heb ik er echter nooit in gezien, maar ik liep er wel in een boogje omheen. Het tweede was een hoge, donkere woning met een grote bruine poort ernaast, bewoond door Karel Haeckx⁴⁶ en zijn vrouw Elodie ... Al was het maar door vertellingen en overleveringen dat ik iets wist over Katen Haeckx, die grote man op klompen en een grote pet op het hoofd. Hij boezemde mij een heilige schrik in. Vroeger zou hij in die grote poort kalveren geslacht hebben en met een bebloed mes zou hij de kinderen van toen de stuipen op het lijf gejaagd hebben, en al was het maar “van horen zeggen”, ik was doodsbang van die man. Als het enigszins kon, zette ik het vaak op een lopen om voorbij dit huis te zijn. En al moest ik van school af en toe lotjes of almanakken of wat dan ook in mijn straat verkopen, bij Katen zou ik NOOIT aan de bel trekken, voor geen geld ter wereld!

Het derde gebouw, naast de kerk het belangrijkste van het dorp, was de Gildezaal⁴⁷ ! Hier klopten de aders van het culturele en het verenigings-

leven van het hele dorp. Hier gingen de vergaderingen door van Davidsfonds en Verenigde Kwekers, hier speelden alle jeugdbewegingen elke winter toneel, hier werd gefeest en kwam Sinterklaas, hier hield men zangcrochets en kwamen grote toneelgroepen prachtige stukken voor het voetlicht brengen, hier vierde men het feest van mijnheer pastoor en ging de jaarlijkse proclamatie door op het einde van het schooljaar, kortom dit was Jonkhove avant-la-lettre ! VOOR GOD EN VOLK stond in sierlijke letters boven het podium, en groot en klein voelde zich hier thuis!

In het zaaltje rechts vooraan, dat dienst deed als kleedkamer bij toneelopvoeringen, vond ook de Boekerij of Bibliotheek onderdak. Elke zaterdag mochten wij onze lectuur voor de komende week gaan uitkiezen, en ik heb er zeker toe bijgedragen om de zaak te laten floreren: het was echt een hoogtepunt om mij te verdiepen in Daantje groot en Daantje klein, in Boompje of in Maria, mijn moeder, in de boeken vol legenden, sagen en vertellingen van onze eigen Meester Frans (Boschvogel). Wat ben ik die bibliotheek veel dank verschuldigd, omdat ze mij hiertoe de gelegenheid heeft geboden.

Nu sta ik op het kruispunt van mijn straat, die wel nog verder doorloopt en nog handelszaken bezat zoals bakkerij Verschaeve, schilder Maurits Genouw, hoeden en petten bij Camiel Vancanneyt, voeders en kolen bij Andre Simaey, enz. enz. Maar het is genoeg geweest, ik ben van alles voldaan.

Ik sta er zelf versteld van hoelang dit artikelje is uitgelopen. Maar als ik dit alles nu nalees, weet ik, meer nog dan vroeger, dat die Aartrijkse Brugsestraat voor altijd een hele speciale plaats in mijn hart zal innemen, die straat waarin ik woonde, die straat met een gelaat !!!

Noten (Verwijzingen naar de huidige huisnummers 2017)

- ¹ huisnr. 63, thans schoonheidsinstituut
- ² huisnr. 54
- ³ recent afgebroken (mei 2017) voor nieuw appartement 'De Aster'. Vroeger begon hier de Brugsestraat onpare nrs.
- ⁴ huisnr. 61, appartement
- ⁵ huisnr. 80, appartement
- ⁶ huisnr. 38, hier begon ook de Brugsestraat pare nrs.
- ⁷ huisnr. 70, schoenwinkel Xiriuss
- ⁸ huisnr. 61, appartement
- ⁹ vroeger gedeelte van de Gildezaal, nu appartementen
- ¹⁰ huisnr. 57
- ¹¹ huisnr. 69, Sanitair Maene
- ¹² huisnr. 59, nachtwinkel
- ¹³ ingenomen bij A-mode
- ¹⁴ huisnr. 56
- ¹⁵ huisnr. 44, Fietsen Fangio
- ¹⁶ huisnr. 53
- ¹⁷ recent afgebroken voor appartement 'De Aster'
- ¹⁸ huisnr. 59
- ¹⁹ huisnr. 67
- ²⁰ huisnr. 68
- ²¹ huisnr. 40, nog steeds kapperszaak
- ²² huisnr. 86, vormt hoek met Ossebilkstraat
- ²³ huisnr. 82
- ²⁴ huisnr. 43, deel van restaurant 't Fornuisje
- ²⁵ zie noot 4
- ²⁶ huisnr. 66
- ²⁷ huisnr. 50
- ²⁸ huisnr. 60
- ²⁹ huisnr. 71
- ³⁰ ingenomen door A-mode
- ³¹ huisnr. 41
- ³² zie noot 11
- ³³ zie noot 12
- ³⁴ huisnr. 84
- ³⁵ zie noot 26
- ³⁶ huisnr. 52
- ³⁷ huisnr. 64
- ³⁸ huisnr. 62
- ³⁹ huisnr. 56
- ⁴⁰ zie noot 15
- ⁴¹ huidige bank Belfius, hoek Elverdingestraat
- ⁴² huisnr. 74
- ⁴³ huisnr. 72
- ⁴⁴ huisnr. 54
- ⁴⁵ gesloopt bij bouw feestzaal Aster, op haar beurt opnieuw afgebroken voor appartementen
- ⁴⁶ huisnr. 37
- ⁴⁷ laatste appartementsgebouw op hoek met Schoolstraat

'The King's Speech'¹ op het kasteel van Caloen te Loppem op 9 december 1918

Bertrand DENYS

Wie het kasteel van de Stichting Jean van Caloen aan de Steenbrugsestraat te Loppem bezoekt, wordt er door de gidsen op gewezen dat de Belgische koning Albert I en zijn gezin er van 24 oktober tot 21 november 1918 verbleven en er samen met de politieke leiders van de drie traditionele partijen een nieuwe Belgische regering vormden die met de naam 'Regering van Loppem'² de Belgische geschiedenis in zou gaan. De koning ontving er ook talrijke geallieerde hoge gasten als president Poincaré van Frankrijk³, prins Yorihito van Japan⁴ en diplomaat lord Curzon van Groot-Brittannië.⁵

Over het verblijf te Loppem van onze koninklijke familie worden we gedetailleerd ingelicht door de kasteelbewoner burgemeester baron Albert van Caloen⁶, die tijdens de volledige oorlog notities nam van de voornaamste gebeurtenissen in en om het kasteel. Vooral de bezoeken die bekende figuren aan het kasteel brachten, bleven in zijn geheugen gegrift.

Na vier jaar oorlog waren veel beleidsverantwoordelijken nieuwsgierig om het verlaten front te gaan bekijken en al voor de 11de november

1918 trokken zij in groep door de streek van Ieper en Diksmuide, geidst door militairen en/of door een gidsboek, zoals de Michelin die al sinds 1917 ter beschikking was. Op zondag 6 oktober 1918 trokken de Loppennaren Léon en Joseph Coppieters⁷ en een 30-tal beleidsverantwoordelijken uit de regio Brugge met twee busjes doorheen de vernielde Westhoek. Hun reisroute liep over Torhout, Gits, Roeselare, Passendale, 's Graventafel, Fortuintje, Wieltje, St.-Jan, Ieper, Boezinge, Lizerne, Steenstraete, Merkem, Kippe, Woumen, St.-Jakobskapelle, ondergelopen gebied, Kaaskerke, Diksmuide, Beerst, Torhout. Hallucinant is de beschrijving die Joseph Coppieters van het bezochte frontgebied in zijn dagboek neerschrijft.

De ochtend van zaterdag 9 november 1918 trok onze koning vanuit Loppem met president Poincaré naar Oostende en ontving zijn reisgezel na de middag op het kasteel van zijn gastheer Albert van Caloen. In de late namiddag ging Poincaré naar Roeselare voor een parade van het Franse leger.

Op woensdag 4 december, twee weken na de terugkeer van de koninklijke familie naar Laken, arriveerde een auto op het kasteel van de burgemeester van Loppem met twee hoge officieren, graaf d'Oultremont⁸ en de Engelse graaf van Athlone⁹. Verrast was Albert van Caloen vooral toen de graaf van Athlone, de vroegere prins Alexander von Teck, meedeelde dat hij de zwager was van koning George V van Groot-Brittannië en zijn Duitse titels had vervangen door Engelse. Daarenboven was hij in oktober 1914 al te gast geweest op het kasteel met zijn 'Life Guards'. Het doel van het bezoek van de twee hoge officieren betrof de voorbereiding van een verblijf van één nacht van koning George V, zijn twee zonen en zijn gevolg op maandag 9 december 1918. De twaalf hoge gasten zouden logies krijgen in het kasteel, zes ordonnansen

en zes paarden konden in de bijgebouwen ondergebracht worden, terwijl nog vijf officieren en hun ordonnansen in het dorp een slaappleats kregen.

Ook een dienaar van de Belgische koning hielp de ontvangst van de Engelse koning in goede banen leiden. Het adres was immers aanbevolen door onze vorst Albert I. Achtereenvolgens werden op zondag 8 december de telefoon en de elektrische verlichting geïnstalleerd. Alle benodigdheden voor de Engelse koning en zijn gevolg werden aangevoerd met een vrachtwagen van het hof: tafellinnen, lakens, dekens, badhanddoeken ... Alles werd ten slotte nog eens gecontroleerd door majoor Thomson.¹⁰ De officieren lunchten op het kasteel en de minzame graaf van Athlone schreef een opdracht in het gastenboek. Op het grasplein voor het kasteel installeerde men twee draadloze telegraafposten. Drie à vier Belgische rijkswachters, onder het bevel van commandant Gaspard, installeerden zich ook in het domein.

Koning George V op het kasteel van Caloen (maandag 9 december 1918)

Maandag 9 december was de grote dag voor het gezin van Albert van Caloen en het personeel van het kasteel. Van in de morgen arriveerden zware auto's (lorries) met de persoonlijke bagage van de koning en zijn gevolg. Knechten en meiden van het kasteel brachten de kamers in orde. De kamerheer van de koning keurde op een beminnelijke manier alles wat het jonge personeel had uitgevoerd. Hij vertolkte immers de wensen van de koning, na vier jaar van onhygiënische leefwijze tussen de soldaten. Na de middag vestigde de Franse kok van de Engelse ko-

ning zich in de keuken van het kasteel. Alles was nu klaar voor de ontvangst van de vorst.

De ontvangst van de koning en zijn verblijf op het kasteel laten we nu door de gastheer Albert baron van Caloen zelf beschrijven.

Fig. 1 - Koning George V en koningin Mary met hun zes kinderen. Vooraan rechts: prins Edward, de latere koning Edward VIII, daarna hertog van Windsor (1894-1972) en zijn broer, de stotterende prins Albert, later koning George VI (1895-1952).

"Tegen vieren komen een tiental auto's aan. De koning komt, samen met zijn twee zonen en zijn zwager Alexander van Athlone binnen via de hal. De graaf van Athlone stelt ons voor aan de vorst. We stappen met hem naar de kleine salon¹¹ die omgevormd is tot bureau van de koning. Hij praat er minzaam met ons gedurende enkele minuten en hij gooit zijn overjas op één van de canapés. Ten slotte trekken wij ons terug in onze kleine salon¹² en laten ze de baas, zoals wij het gedaan hadden met koning Albert. Tegen zessen komen de grootmaarschalk van het paleis en de graaf van Athlone mij namens de koning uitnodigen om met hen om 8 uur te dineren.

Op het afgesproken uur vind ik hen in de hal. De koning gaat met mij naar binnen in de eetzaal. Met de prinsen en de officieren erbij, zijn we in totaal met z'n veertien. De koning zet zich aan het einde van de tafel tegenover de schouw en nodigt mij aan zijn rechterzij, zeggende dat het vreemd moet zijn bij jezelf uitgenodigd te worden. Ik antwoord hem dat het de tweede keer is dat ik de eer heb ontvangen te worden bij mezelf door een soeverein.¹³ Aan mijn rechterzij zit de prins van Wales¹⁴, links van de koning zit de graaf van Athlone met naast hem de tweede zoon van de koning¹⁵ en dan de hogere officieren. Tegenover de koning zit de grootmaarschalk van het hof. Ik herken nog kolonel Thompson en de admiraal."

Aan tafel met koning George V en zijn zonen

De conversatie met de koning en de graaf van Athlone verloopt zeer familiair. Het diner is sober, maar excellent. De champagne wordt in drinkglazen geschonken, maar er is geen andere wijn, tenzij port die

voor hen staat. De gastheer verneemt dat de prins van Wales 24 jaar is. Hij glimlacht en babbelt aardig. De tweede zoon van de koning die recht tegenover van Caloen zit, geeft een minder goede indruk en zegt geen woord.¹⁶ De koning daarentegen babbelt veel. Je merkt dat hij de gastheer graag hoort praten over kleine feiten en gebeurtenissen van tijdens de Duitse bezetting. Er wordt ook over de jacht gepraat.¹⁷ Na het diner wordt de koffie geserveerd en er wordt aan tafel gerookt.¹⁸ De koning signeert zijn menukaart met een potlood en overhandigt die aan de baron met de woorden dat dit kleine aandenken zeker plezier zal doen aan de barones. Op de menukaarten prijken de Belgische en Engelse vlaggen. Na ten slotte nog wat gebabbeld te hebben in de hal met de andere officieren zoals admiraal Keyes¹⁹ die de aanval op Zeebrugge geleid heeft, neemt van Caloen afscheid van de koning in de salon en gaat slapen.

Het afscheid van de koning (dinsdag 10 december 1918)

Vanaf de volgende ochtend begint men met het inladen van de bagage in de auto's. Tegen halfnegen komen de koning en de prinsen naar beneden om te ontbijten. Albert van Caloen praat nog wat met de graaf van Athlone en de grootmaarschalk van het paleis. Die overhandigt de gastheer namens de koning een som geld om te verdelen onder het personeel. Tegen negenen laat de koning Albert van Caloen aan zijn bureau roepen om hem te bedanken voor de gastvrijheid. Hij overhandigt zijn gesigneerde foto en een dasspeld met diamanten. Hij neemt de laatste voorbereidselen voor zijn vertrek. De familie van Caloen staat op de trappen voor de ingang van het kasteel met de kinderen. Op het ogenblik dat hij het gebouw verlaat met de prinsen, merkt de koning Anne

van Caloen²⁰ op, dochter van Albert, met haar fototoestel. Hij gaat samen met zijn zonen poseren en groet iedereen bij zijn vertrek.

Noten

¹ Verwijst naar de film *The King's Speech* van Tom Hooper. Zie ook noot 16.

² Over dit onderwerp werd enorm veel gepubliceerd. We vermelden alleen het artikel van prof. dr. Romain VAN EENOO, 'Loppem in het brandpunt van de nationale politiek (24 oktober-25 (sic) november 1918)', in: Véronique VAN CALOEN, Jean F. VAN CLEVEN, Johan BRAET et al., *Het kasteel van Loppem*, Oostkamp, Stichting Kunstboek, 2001.

³ Raymond Poincaré (1860-1934). Advocaat en vanaf 1887 volksvertegenwoordiger. President van Frankrijk van 1913 tot 1920 en premier 1912-1913; 1922-1923; 1926-1929. Versterkte als premier het Franse leger in het perspectief van een oorlog met Duitsland. Liet in 1923 het Ruhrgebied bezetten na dreiging van de Duitsers de herstelbetalingen stop te zetten. (Wikipedia)

⁴ Prins Yorihiro (1867-1922). Lid van de Japanse keizerlijke familie. (Wikipedia)

⁵ Lord Curzon (1859-1925). Conservatief Engels staatsman en diplomaat. Lid van het Engelse oorlogskabinet vanaf mei 1915. Bezocht verschillende malen maarschalk Haig en koning Albert in De Panne. Bekend door de Curzon-line (1919), de grens tussen Rusland en Polen. Koopt in 1917 het beroemde middeleeuwse kasteel Boadham Castle in East-Sussex, dat hij laat restaureren. (Wikipedia)

⁶ Albert baron van Caloen (1856-1933). Tweede zoon van Charles en Savina de Gourcy. Trouwde met M.-Th. van Ockerhout die hem 13 kinderen schonk. Bewoonde het Groot Kasteel van Loppem vanaf 1912 en was tijdens WO1 burgemeester van Loppem. Hij nam tijdens de oorlog sporadisch notities van het gebeuren in en om zijn kasteel, wat hij na de oorlog in een dagboek verwerkte. We danken hierbij de Stichting Jean van Caloen voor de toestemming die we kregen tot raadpleging van het document IB481.

⁷ Joseph ridder Coppieters (1881-1960). Jurist. Secretaris van het Hulp- en Voedingscomité te Loppem. Bewoonde de villa Madonna (huidige tuincenter aan de Heidelbergstraat). Hij noteerde dagelijks de voornaamste gebeurtenissen te Loppem en omstreken. Hij liet geen dag onvermeld. Zijn manuscript bevindt zich in het Brugse

Stadsarchief onder het nummer 'handschrift 47'. In vorige nummers van *Zilleghem* publiceerden wij over zowel de dagboeken als hun auteurs.

⁸ Guy graaf d'Oultremont (1882-1927). Zoon van John, die van 1890 tot 1909 Grootmaarschalk van het Hof was onder Leopold II. Guy werd kort na de eedaflegging van Albert I in 1909 aangesteld tot Adjutant van het Hof, waardoor hij adjunct werd van de Grootmaarschalk. Als majoor was hij verbonden aan het Militair Huis van de koning. Woonde in Ham-sur-Heure. Zie <http://arch.arch.be>.

⁹ Alexander graaf van Teck, 1ste graaf van Athlone (1874-1957). Schoonbroer van de Engelse koning George V en broer van koningin Mary. Militaire opleiding in Sandhurst. Daarna diende hij bij de 'Life Guards'. In 1904 trouwde hij met prinses Alice, kleindochter van koningin Victoria. Zij kregen drie kinderen. Op 9 oktober 1914 was hij met zijn eenheid op het kasteel van Caloen. Hij nam de titel van graaf van Athlone in 1917 aan, na de uitvaardiging van de Order in council die de Duitse titels verbeurd verklaarde. Zie P. ARNOU: 'Britse soldaten in Loppem in oktober 1914', in *Zilleghem*, jg. 34 (2013), p. 64 e.v.

¹⁰ Majoor van het Engelse leger, verbonden aan het koningshuis.

¹¹ De 'kleine salon' wordt nu vaak de 'rode salon' of de 'Karel de Goede salon' genoemd. Het is de salon van de mannen waar oorspronkelijk ook de grote biljarttafel stond.

¹² De privésalon van de familie, gelegen aan de zuidoostkant van de hal.

¹³ Albert van Caloen maakt allusie op de uitnodiging op het diner dat koning Albert hem aanbood tijdens zijn verblijf op het kasteel.

¹⁴ Bedoeld wordt prins Edward (1894-1972), de latere koning Edward VIII. Hij was de oudste zoon van de koning. Diende in het Engelse leger tijdens WO1 en was ingekwartierd in de abdij van West-Vleteren waar zijn vader hem op 6 juli 1917 bezocht. Ook in het kasteel De Lovie te Proven en op het Engelse Casualty Clearing Station Dozinghem was hij actief.

Johannes LOOTENS, ocsO. *De Sint-Sixtusabdij van Westvleteren. Geschiedenis*, Leuven, Davidsfonds, 2012, p. 155.

Edward had veel relaties met getrouwde vrouwen en kreeg na zijn troonsbestijging in 1936 geen toestemming om met de tweemaal gescheiden Amerikaanse Wallis Simpson te huwen. Hij deed afstand van de troon na nog geen jaar koningschap, t.v.v. zijn jongere broer Albert, die als koning voor de naam George VI koos.

¹⁵ Prins Albert (1895-1952), de latere koning George VI en vader van de huidige queen Elizabeth II en de overleden prinses Margaret.

- ¹⁶ Albert van Caloen weet blijkbaar niet dat de tweede zoon van de koning stottert en kampt met maagproblemen. De tweede zoon van George V en Mary von Teck werd als hertog van York en prins van Wales in 1937 onverwacht koning George VI, na abdicatie van zijn broer die koos voor de tweemaal gescheiden Amerikaanse Wallis-Simpson, wat niet verenigbaar was met het koningschap. Over deze problematiek maakte regisseur Tom Hooper een film met Colin Firth (George VI), Geoffrey Rush (Lionel Logue, spraaktherapeut), Helena Bonham Carter (Queen Elizabeth) in de hoofdrollen. Ontving 4 Oscars. George VI stottert. Zijn vrouw is van mening dat haar man voldoende communicatief zal moeten zijn als koning en engageert een Australische spraaktherapeut om wat te doen aan zijn spraakgebrek. Met veel vallen en opstaan en talrijke crisismomenten slaagt de therapeut erin de koning te helpen. Tussen de koning en de logopedist ontstaat ondertussen een vriendschapsband. (Wikipedia)
- ¹⁷ George V was een fervent jager op alle soorten van wild. Ooit schoot hij op een jachtpartij meer dan 1000 fazanten. Ook Albert van Caloen was jager, maar minder gepassioneerd.
- ¹⁸ De latere koning George VI was een verstokte roker en stierf in 1952 aan longkanker.
- ¹⁹ Roger Keyes (1872-1945). Officier bij de Royal Navy. Betrokken bij de slag om Gallipoli (april 1915-jan. 1916). Bekend om zijn raid op de haven van Zeebrugge (22/23 april 1918). Tijdens WO2 verbindingsofficier bij koning Leopold III.
- ²⁰ Anne van Caloen (1895-1944). Derde jongste kind van de dertien van Albert en M.-Th. van Ockerhout. Trad binnen bij de benedictinessen en stichtte samen met Marie-Paule Blomme de priorij van Bethanië.

Maria (ter) Sneeuw. Aanvulling bij

‘Enfant naturel de la Patrie’

Johan VERPLANCKE

In het vorige nummer van *Zilleghem* (jg. 38, nr. 1, p. 35) verscheen een artikel over de plaatsing van Brugse vondelingen te Aartrijke eind 18de - begin 19de eeuw. In dat artikel werd ook dieper ingegaan op de naamgeving van de vondelingen. Wat de naamgeving van Marie Sneeuw betreft, diende ik toen nog te schrijven : “Mij is niet duidelijk waar de familienaam naar verwijst.” Dankzij de medewerking van een aandachtige lezer kon deze vraag ondertussen beantwoord worden.

Maria Sneeuw werd gevonden aan de Groene Rei te Brugge op 5 augustus 1795 om 5 uur 's ochtends. Bij haar doopsel kreeg deze vondeling de naam Maria Sneeuw. Zowel de voor- als familienaam verwijzen naar de patroonheilige van de dag waarop zij werd gevonden, nl. de feestdag van Maria ter Sneeuw, verwijzend naar de kerkwijding van de Santa Maria Maggiore te Rome in 432.

In de Middeleeuwen ontstond er een legende rondom de bouwgeschiedenis van deze kerk. Maria zou aan een Romeinse edelman, Johannes of Giovanni geheten, de opdracht hebben gegeven om ter ere van haar een kerk in Rome te bouwen. Toen Giovanni haar vroeg waar die kerk moest komen te staan, gaf ze hem te kennen dat ze de plek met een wonder zou aanduiden. De volgende morgen - het was hartje zomer: 5 augustus - bleek er smetteloos witte sneeuw gevallen te zijn op de Esquilijnse heuvel: dat was dus de plaats die Maria voor haar kerk had uitgekozen.

Met dank aan Pol Denys, als aandachtige lezer van dienst.

JAARLIJKSE LEDENUITSTAP

zondag 3 september 2017

Verkenning van de gemeente Ruiselede o.l.v. Peter De Ram

Het West-Vlaamse Ruiselede grenst aan Aalter in Oost-Vlaanderen. De gemeente heeft een rijke geschiedenis die teruggaat tot 900. Hoewel de gemeente heel landelijk gesitueerd is, werd ze door de eeuwen heen niet gespaard van verwoestingen tot zelfs in de Tweede Wereldoorlog. Calvinisten, Hollandse vrijbuiters, Spanjaarden, Fransen en Duitsers trokken beurtelings een spoor van vernieling in het dorp.

De Onze-Lieve-Vrouwekerk in het centrum in classicistische laat-barok kreeg haar huidige uitzicht in de 18e eeuw. Verering van de Trinitariërs.

Het neogotische gemeentehuis dateert van 1873-1876.

In Ruiselede bevindt zich ook het moederklooster van de Zusters van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, partners van ons WZC Klaverveld.

In het nabije Doomkerke bevindt zich de mooie Carolus Borromeuskerk, de kathedraal van het Bulskampveld, en wat verderop De Zande, gemeenschapsinstelling voor bijzondere jeugdzorg.

We vertrekken om 13.10 u. op de markt van Zedelgem. De rondleiding start om 14.00 u. aan de kerk. Naast de kerk is er ruime parkeergelegenheid. Na de wandeling wordt nog een glas aangeboden aan de deelnemers.

Deelnameprijs: € 5,00

Kasteel van Loppem

Neogotisch topmonument met rijke kunstcollecties,
romantisch park met vijvers en doolhof

Een ideale daguitstap!

De manege biedt een uniek kader
voor elk evenement, feest of seminarie.

Openingsuren, tarieven en andere info:
www.kasteelvanloppem.be

Steenbrugsestraat 26 - 8210 Loppem

WALCARIUS VERZEKERINGEN

BVBA

Groenestraat 31 bus 2, 8210 Zedelgem

Tel 050 20 06 02

johan.walcarius@verz.kbc.be

KBO 8887 868 615, rekeningnummer BE50 7390 3058 3018

Verbonden agent: FIMSA, 181723A, van kbc-verzekeringen nv, Prof. Roger Van Overstraetenplein 2, 3000 Leuven, btw 0455 982 840, vat Looisew

GARAGE DEKETELAERE
VELDEGEM — LOPPEM

Torhoutsesteenweg 383
8210 Veldegem
Tel: 050/27.74.94

Autobaan 17
8210 Loppem
Tel: 050/822.822

www.opeldeketeleare.be
info@opeldeketeleare.be

Reeds meer dan 40 jaar een familiebedrijf!

Persoonlijke service ...
...van generatie op generatie!

Reeds 3 generaties is DEKETELAERE
onlosmakelijk verbonden met OPEL

 bouwmaterialen
MAERTENS n.v.

Zedelgem

- bouwmaterialen
- vloer & wandtegels
- blauwsteen
- basalt
- kandla
- graniet
- witsteen

Diksmuidse Heirweg 73, 8210 Zedelgem
tel. 050/20.91.01
info@maertensbouwmat.be

www.maertensbouwmat.be